

УДК 614:17:32:37:502.17

Мельниченко Олександр Анатолійович, доктор наук з державного управління, професор; професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я; Харківський національний медичний університет; пр. Науки 4, м. Харків, 61022, Україна; +38 (050) 162-73-50; e-mail: mel_doc@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-5021-9025>

Кривенко Олександр Іванович, кандидат юридичних наук, доцент; доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса; Харківський національний медичний університет; пр. Науки, 4, м. Харків, 61022, Україна; +38 (096) 220-80-80; e-mail: oi.kryvenko@knmu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-7115-4715>

Єрмоменко Галина Володимирівна, доктор медичних наук, професор; професор кафедри пропедевтики внутрішньої медицини, медсестринства та біоетики; Харківський національний медичний університет; пр. Науки, 4, м. Харків, 61022; +38 (066) 648-52-13; e-mail: galyna0512@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-5569-8918>

Косенко Аліса Володимирівна, кандидат наук з державного управління, доцент; доцент кафедри економічної політики та менеджменту; ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна; майдан Свободи, 4, м. Харків, 31022, Україна; +38 (050) 680-71-43; e-mail: kosenko_alisa@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-4006-2295>

ДОБРОЧЕСНІСТЬ: СУТНІСТЬ, ВИДИ, ЕЛЕМЕНТИ, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Анотація. Починаючи з кінця ХХ ст. активізувався дискурс щодо «втрати» традиції дотримання правових, корпоративних і соціальних норм як у професійній (зокрема, на публічній службі), освітній та науковій діяльності, так і у буденному житті. Подібна невтішна ситуація вже в недалекому майбутньому призведе до досить складного саморуйнування феномену «добročесність», а також ризику виникнення соціальних, економічних і політичних викликів, на які варто завчасно реагувати. Мінімізація негативного впливу цього процесу передбачає вдосконалення державної політики щодо дотримання добročесності. На підставі результатів дослідження сутнісних характеристик вживаного поняттєвого апарату дістало подальшого розвитку тлумачення поняття «добročесність» під яким слід розуміти морально-психологічну цінність людства, що передбачає належне дотримання відповідних правових, корпоративних і соціальних норм в усіх сферах життєдіяльності як запоруки подальшого суспільного розвитку. Вдосконалено класифікацію видів добročесності та форм прояву її порушень: академічна добročесність в навчальному процесі; академічна добročесність в науковій діяльності; добročесність в професійній діяльності; виборча добročесність; політична добročесність; побутова добročесність. Наведено форми порушення біоетики, що ускладнюють подальший розвиток вітчизняної сфери охорони здоров'я. Конкретизовано елементи державної політики щодо дотримання добročесності:

бачення (візія); мета; цілі; завдання; рівні; суб'єкти; об'єкти; принципи; методи; засоби. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення державної політики щодо дотримання доброчесності в усіх сегментах суспільного розвитку.

Ключові слова: доброчесність; академічна доброчесність; доброчесність в професійній діяльності; виборча доброчесність; політична доброчесність; побутова доброчесність; біоетика; державна політика щодо дотримання доброчесності.

Oleksandr Melnychenko, Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor; Full Professor of Public Health and Healthcare Management Department; Kharkiv National Medical University; Science avenue 4, Kharkiv, 61022, Ukraine; +38 (050) 162-73-50; e-mail: mel_doc@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-5021-9025>

Oleksandr Kryvenko, Candidate of Sciences in Law, Associate Professor; Associate professor of the department of Forensic Medicine and Medical Law named after Honorary Professor M.S. Bokarius; Kharkiv National Medical University; Science avenue 4, Kharkiv, Ukraine, 61022; +38 (096) 220-80-80; e-mail: oi.kryvenko@knu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-7115-4715>

Galyna Yeryomenko, Doctor of Sciences in Medical, Full Professor; Full Professor at the Department of Propaedeutic of Internal Medicine, Nursing and Bioethics; Kharkiv National Medical University; Science avenue 4, Kharkiv, 61022, Ukraine; +38 (066) 648-52-13; e-mail: galyna0512@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-5569-8918>

Alisa Kosenko, Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor; Associate Professor of Economic Policy and Management Department; ESI «Institute of Public Administration» V.N. Karazin Kharkiv National University; Svobody Sq, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine; +38 (050) 680-71-43; e-mail: kosenko_alisa@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-4006-2295>

INTEGRITY: ESSENCE, TYPES, ELEMENTS, PUBLIC POLICY

Abstract. Since the end of the twentieth century, the discourse on the «loss» of the tradition of compliance with legal, corporate and social norms in professional (in particular, in public service), educational and scientific activities, as well as in everyday life, has intensified. Such a dismal situation will lead to a rather complicated self-destruction of the «integrity» phenomenon in the near future, as well as the risk of social, economic, and political challenges that should be addressed in advance. Minimising the negative impact of this process involves improving the state policy on integrity. Based on the results of the study of the essential characteristics of the conceptual apparatus used, the author further develops the interpretation of the concept of «integrity», which should be understood as a moral and psychological value that provides for proper compliance with the relevant legal, corporate and

social norms in all spheres of human activity as a guarantee of further social development. The author improves the classification of types of integrity and forms of its violation: academic integrity in the educational process; academic integrity in scientific research; integrity in professional activities; electoral integrity; political integrity; and domestic integrity. The forms of violation of bioethics that complicate the further development of the national healthcare sector are presented. The elements of the state policy on integrity are specified: vision; purpose; goals; objectives; levels; subjects; objects; principles; methods; means. Further research should be devoted to developing theoretical provisions and practical recommendations to improve the state policy on integrity in all segments of social development.

Keywords: integrity; academic integrity; integrity in professional activities; electoral integrity; political integrity; domestic integrity; bioethics; state policy on integrity.

Постановка проблеми. Починаючи з кінця ХХ ст. серед науковців і практиків активізувався дискурс щодо «втрати» традиції дотримання правових, корпоративних і соціальних норм як у професійній (зокрема, на публічній службі), освітній та науковій діяльності, так і у буденному житті. З високою ймовірністю можна стверджувати, що подібна невтішна ситуація вже «в недалекому майбутньому призведе до досить складного саморуйнування феномену «доброчесність», а також ризику виникнення широкого кола соціальних» [23], економічних і політичних викликів, на які варто завчасно реагувати. Мінімізація негативного впливу цього процесу передбачає реалізацію державної політики щодо дотримання доброчесності, яка, своєю чергою, потребує належного методологічного забезпечення, яке, окрім іншого, потребує періодичного вдосконалення з урахуванням наявних і ймовірних викликів. Усе це й обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти доброчесності відображені в міжнародних наукових публікаціях за даною проблематикою, а саме: [Balachandran B., Faff R.W., Mishra S., Shams S.](#) – досліджено вплив атрибуту культури доброчесності (отриманий із річних звітів цільових фірм) на ефективність злиття та поглинання [20]; [Ellis C., Murdoch K.](#) – доведено, що дискурс академічної доброчесності, який зараз домінує, сам по собі є неадекватним для вирішення проблеми, а тому необхідно вчитися на історії та виходити за межі свого сектору, щоб знайти новий спосіб реагування на поведінку студентів [21]; [Kumar R., Eaton S.E., Mindzak M., Morrison R.](#) – представлено огляд ключових питань, пов'язаних із взаємозв'язком академічної доброчесності та штучного інтелекту [22]; [Xin Bao, Baiqing Sun, Meini Han, Qiang Mai, Han Lin](#) – розглянуто бажану екологічну ефективність як проксі корпоративної культури доброчесності [23]; [Бачієва Л.](#) – «виокремлено сутності характеристики поняття «академічна доброчесність», причини поширення академічного плагіату; визначено основні напрями боротьби з академічною недоброчесністю» [3]; [Білоус І.](#) – «виділено етапи становлення доброчесності як елементу правового статусу судді; наведено виклики, які потрібно подолати на шляху остаточного становлення інституту доброчесності» [4]; [Бондаренко О.](#) –

«наведено кримінологічну характеристику особливостей протидії корупції в закладах вищої освіти в умовах політики доброчесності; наголошено на необхідності встановлення зв'язку між академічною доброчесністю, етикою та довгостроковим особистим, діловим і кар'єрним успіхом» [5]; [Висоцька О.](#) – «розкрито основні механізми реалізації академічної доброчесності як форми соціального контролю, її морально-ціннісні та інституційні аспекти» [6]; [Гаврилюк С.](#) – «визначення основних напрямів формування етичних цінностей, академічної доброчесності, формування нової академічної культури, суспільної відповідальності, етики й пошани до людської гідності у майбутніх фахівців» [7]; [Галуцько В., Шкута О.](#) – «наведено принципи та завдання доброчесності, важливі напрями протидії корупції в системі МВС» [8]; [Гасюк І., Дарманська І.](#) – «розкрито зміст та особливості реалізації механізмів, спрямованих на впровадження норм академічної доброчесності в практику функціонування закладів освіти України» [9]; [Жаровська І., Руданецька О.](#) – «проаналізовано відповідність національного правового регулювання європейським стандартам щодо доброчесності суддівського корпусу та визначенню правової природи цього явища в публічно-владній та професійно-трудої сфері» [10]; [Камінська Н.](#) – «проведено комплексний аналіз феномену доброчесності на підставі доктринальних і нормативно-правових джерел, висвітлення його соціально-правової природи, сутнісних особливостей, а також значення в процесі реалізації сучасних реформ» [11]; [Карабін Т., Белов Д.](#) – «охарактеризовано підвищення рівня доброчесності як завдання національно-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України» [12]; [Колпаков В., Курінний Є., Шарая А.](#) – «описано нормативне закріплення доброчесності як принципу державної служби» [13]; [Компанієць В.](#) – «доведено, що попри критичні умови та складні обставини, в яких опинилися наш народ і країна, саме в таких важких випробуваннях важливо відбудовувати культуру доброчесності особистості, суспільства, бізнесу, поєднуючи наші культурні ідеали і традиції та кращий, критично осмислений і адаптований до нашої реальності зарубіжний досвід» [14]; [Пархоменко-Куцевіл О.](#) – «доведено необхідність урегулювати питання навчання щодо доброчесності, формування нетерпимості до корупції» [17]; [Рядінська В., Гаврилюк Л.](#) – «проаналізовано нормативно-правові акти, в яких закріплюються способи визначення доброчесності відносно окремих категорій публічних службовців» [18]; [Шопіна І.](#) – «наведено особливості формування корпоративної доброчесності як мети кадрового забезпечення управління в органах Національної поліції України» [19]. Віддаючи належне напрацюванням провідних науковців, слід більше уваги зосередити на подальшому вдосконаленні методологічного забезпечення реалізації державної політики щодо дотримання доброчесності в усіх сегментах суспільного розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є вдосконалення методологічного забезпечення реалізації державної політики щодо дотримання доброчесності.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження здійснювалося з використанням таких наукових методів: *абстрактно-логічний* – для теоретичних узагальнень і формування висновків; *аналізу та синтезу* –

визначення чинників, що впливають на характер і спрямованість державної політики щодо дотримання доброчесності; *діалектичний* – пояснення взаємозв'язку між суспільними процесами й зміною державної політики щодо дотримання доброчесності; *логіко-семантичний* – вдосконалення сутності поняття «доброчесність»; *системного аналізу* – вивчення об'єкта дослідження як сукупності елементів, що утворюють систему й взаємодіють між собою.

Виклад основного матеріалу. Проведені узагальнення змістовного наповнення фахових публікації провідних науковців [1–14; 17–23] і результати власних досліджень [15; 16] дозволили таке:

1) Виділити такі сутнісні ознаки поняття «доброчесність»: сукупність морально-етичних чеснот; морально-психологічна установка особистості; моральний вибір; створення та дотримання прозорих і справедливих «правил гри»; відповідність поглядів і дій особи моральним стандартам суспільства, конституційним цінностям і загальній справедливості; здатність людини керуватися моральними законами; дотримання етичних норм; якість бути чесним (у професійній діяльності та у буденному житті); сильні моральні принципи; один із критеріїв відповідності посаді; відмова від превалювання приватного інтересу при здійсненні наданих повноважень; дотримання меж і способів поведінки; форма соціального контролю; уникнення неправомірного зовнішнього впливу; протилежність корупції.

2) Вдосконалити класифікацію видів доброчесності та форм прояву її порушень:

2.1 Академічна доброчесність в навчальному процесі:

– використання службового становища, родинних зв'язків для отримання переваг у навчальній сфері;

– відсутність чітких критеріїв оцінювання; несвоєчасне ознайомлення з оцінками; свідоме завищення/заниження оцінки; надання несанкціонованої допомоги чи створення перешкод;

– групове виконання індивідуального завдання у межах вивчення конкретного освітнього компонента;

– залучення підставних осіб до складання заліку/іспиту, а також їхнє внесення до списку авторів навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань;

– зловживання комп'ютерними ресурсами, втручання в чужу роботу та навмисне пошкодження продукту у межах навчального процесу;

– контрактне виконання (іншою особою) академічного завдання;

– надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої діяльності чи організації навчального процесу;

– примусові благодійні внески та примусова праця;

– реальна та/чи потенціальна суперечність між особистими, майновими, немайновими інтересами самої особи чи близьких до неї осіб та її повноваженнями, присутність якої може вплинути на об'єктивність прийняття рішень, а також на вчинення або не вчинення дій під час виконання наданих їй повноважень.

– списування;

– тиск на учасників навчального процесу (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушення...);

– усна, письмова чи будь-яка інша несанкціонована форма допомоги при формулюванні відповіді та виконанні завдання у межах навчального процесу;

– хабарництво.

2.2 Академічна доброчесність в науковій діяльності:

– академічний плагіат і самоплагіат;

– залучення підставних осіб до списку авторів наукової роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань;

– контрактне виконання (іншою особою) наукового продукту;

– конфлікт інтересів;

– надання завідомо неправдивої інформації щодо власної наукової діяльності чи організації цього процесу;

– перевищення повноважень;

– почесне та примарне авторство;

– саботаж;

– фабрикація;

– фальсифікація;

– хабарництво.

2.3 Доброчесність в професійній діяльності:

– відкриття рахунків напередодні перерахування коштів;

– завищення цін на товари та послуги;

– здійснення операцій на «папері»;

– недотримання графіка (початку, завершення) робочого дня, прогул;

– несвоєчасне та неякісне виконання посадових обов'язків;

– нечемне (зверхнє, хамське...) ставлення до колег, підлеглих, партнерів;

– отримання та дача хабара, а також посередництво у цьому процесі;

– подання недостовірної інформації про освіту/досвід;

– пряма та/чи опосередкована причетність до корупції;

– розголошення та/чи використання в інший спосіб конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, що стала відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень і професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом;

– уникнення декларування доходів чи фальсифікація їх розміру;

– фальсифікація звітів про формування та використання ресурсів...

2.4 Виборча доброчесність:

– надання недостовірної інформації претендентам на виборні посади;

– недотримання процедур виборів, зловживання під час підрахунку голосів і встановлення результатів виборів;

– недотримання фінансових умов учасників передвиборчої кампанії;

– некоректне висвітлення у ЗМІ передвиборчої кампанії, процедури та результатів виборів;

– нехлюйство виборців (байдуже ставлення до того, за кого голосувати);

– обмеження конституційного права обирати й бути обраним;

– прямий та/чи опосередкований підкуп виборців...

2.5 Політична доброчесність:

- використання політиками влади для власного збагачення та лобювання інтересів інших осіб;
- перехід до «табору» політичних опонентів;
- завдання шкоди національній безпеці;
- ігнорування (повне та/чи часткове) передвиборчих обіцянок;
- розголошення конфіденційної таємниці...

2.6 Побутова доброчесність:

- булінг, мобінг, харасмент та інші форми неетичного ставлення до сім'ї, родини, сусідів, друзів, знайомих, пересічних осіб;
- відсутність емпатії до тих, хто поряд;
- недотримання правил громадського порядку та дорожнього руху;
- псування/знищення власного майна та майна інших осіб...

3) Навести форми порушення біоетики, що ускладнюють подальший розвиток вітчизняної сфери охорони здоров'я:

- відсутність емпатії до пацієнтів та їх родичів, а також до колег;
- дискредитація принципів здорового способу життя;
- допущення конфліктів у ланцюгу «менеджмент закладу охорони здоров'я – лікарі/медперсонал – пацієнти та їхні родичі»;
- недотримання вимог щодо епідеміологічного контролю, утилізації медичних відходів;
- некоректне поширення генно-модифікованих організмів/продуктів;
- нехтування Етичним кодексом лікаря та Етичним кодексом медсестри;
- обмеження у виборі надавача медичних послуг і/чи продавця товарів медичного призначення;
- обмеження у доступі до медичних послуг (зокрема, трансплантації, евтаназії...);
- помилкове встановлення діагнозу;
- порушення прав пацієнтів та/чи інших залучених осіб під час клінічних випробувань лікарських засобів, товарів медичного призначення, технологій діагностики/лікування/реабілітації/профілактики захворювань;
- поширення внутрішньо лікарняних інфекцій;
- призначення зайвих і/чи дорожчих досліджень/втручань/ліків/товарів медичного призначення;
- публікація хибно позитивних результатів методів дослідження чи лікарського препарату;
- саботування вакцинації...

4) Конкретизувати елементи державної політики щодо дотримання доброчесності:

- *бачення (візія)* – створення суспільного простору для взаємовигідної та справедливої взаємодії усіх учасників цього процесу;
- *мета* – збалансована розбудова держави та її територій, а також подальшого покращання якості та підвищення рівня життя населення;
- *цілі* – підвищення суспільного статусу органів публічного управління та їх посадових осіб; розвиток соціальної відповідальності бізнесу; покращання

взаємовідносин між окремими особами та верствами населення; збалансований розвиток територій і національної економіки; підвищення добробуту населення;

– *завдання* – підвищення результативності/ефективності діяльності органів публічного управління та їх посадових осіб; покращання взаємодії між представниками бізнес-середовища (власники – менеджмент – персонал – партнери – споживачі – контролюючі органи); уникнення/мінімізація негативного впливу наявних/ймовірних протиріч між окремими особами та верствами населення;

– *рівні* – масштаб впливу (глобальний, національний, регіональний, місцевий, локальний);

– *суб'єкти* – уповноважені органи публічного управління та їх посадових осіб; представники бізнес-структур; представники наукової та культурної спільноти; громадські об'єднання та ЗМІ; окремі особи;

– *об'єкти* – посадові особи органів публічного управління та споживачі адміністративних послуг; представники бізнес-середовища: власники – менеджмент – персонал – партнери – споживачі – контролюючі органи; особа; сім'я, родина; друзі, знайомі; колеги, партнери; окремі верстви населення;

– *принципи* – загальні (відкритості; відповідальності; законності; комплексності; науковості; прозорості; раціональності; результативності; системності...) й конкретні (безпечності; ввічливості; верховенства права; взаємної довіри; добросовістості; застосування державної мови під час виконання своїх посадових (службових) обов'язків; конфіденційності; корпоративності; мужності; незалежності; непідкупності; неупередженості; нульової толерантності до корупції; патріотизму; поваги; позову доброї совісті; порядності; правової свідомості; презумпція невинності; професіоналізму; рівності; соціальної справедливості; старанності; толерантності; утримання від виконання незаконних наказів (розпоряджень); формування позитивного іміджу держави (компанії, особистості); чесності...) керівні правила, яких мають дотримуватися учасники цього процесу;

– *методи* – способи (адміністративні, економічні, організаційні, правові, соціальні...) досягнення заздалегідь поставленої мети;

– *засоби* – сукупність інструментів (адміністративні бар'єри та бюрократичні перепони; адміністративна, дисциплінарна, конституційна, кримінальна, матеріальна, цивільно-правова відповідальність; встановлення заборон та обов'язків; дотримання порядку та процедур; контроль за процесами; надання дозволів; регламентація; розпорядження; штрафи; пільги в оподаткуванні та кредитуванні; договірні процеси; надання інформаційної, методологічної та іншої підтримки; налагодження специфічних соціальних зв'язків і відносин; формування багатоканального механізму здійснення комунікацій; правові (закони, укази, постанови, розпорядження...), корпоративні (накази, розпорядження; Кодекс академічної/професійної доброчесності...) та соціальні (естетики, етики (біоетики), етнічні, культури, моралі, політичні, професійні, релігійні...) норми; виступи у ЗМІ; моніторинг (якості освіти, наукової та професійної діяльності...); професійні стандарти поведінки посадових осіб; виховання; зауваження; ігнорування; мотиваційно-

консультативна робота; переконання; попередження; примус; пропаганда; психологічні настанови; соціальний діалог; суспільний тиск...), які застосовуються для досягнення затверджених цілей.

Висновки. На підставі результатів дослідження сутнісних характеристик вживаного поняттєвого апарату дістало подальшого розвитку тлумачення поняття «доброчесність» під яким слід розуміти морально-психологічну цінність людства, що передбачає належне дотримання відповідних правових, корпоративних і соціальних норм в усіх сферах життєдіяльності як запоруки подальшого суспільного розвитку. Вдосконалено класифікацію видів доброчесності та форм прояву її порушень: академічна доброчесність в навчальному процесі; академічна доброчесність в науковій діяльності; доброчесність в професійній діяльності; доброчесність в буденному житті. Наведено форми порушення біоетики, що ускладнюють подальший розвиток вітчизняної сфери охорони здоров'я. Конкретизовано елементи державної політики щодо дотримання доброчесності: бачення (візія); мета; цілі; завдання; рівні; суб'єкти; об'єкти; принципи; методи; засоби. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення механізмів реалізації державної політики щодо дотримання доброчесності в усіх сегментах суспільного розвитку.

Література:

1. Азаренко Т.І. Правові аспекти визначення поняття «доброчесність». *Наука і правоохорона*. 2021. № 3. С. 39–46. [https://doi.org/10.36486/np.2021.3\(53\)](https://doi.org/10.36486/np.2021.3(53))
2. Батраченко І., Батраченко Т., Плошинська А., Коваленко Є. Динаміка рівня академічної доброчесності у постіндустріальному суспільстві України: соціопсихологічний вимір. *Вісник Львівського університету. (Серія: Психологічні науки)*. 2023. Вип. 15. С. 9–16. <https://doi.org/10.30970/PS.2023.15.2>
3. Бачієва Л.О. Реалізація європейського досвіду забезпечення етики та академічної доброчесності в освітній та дослідницькій діяльності. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2022. № 76. С. 93–100. <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2022-76-93-100>
4. Білоус І. Історія становлення доброчесності як елементу правового статусу судді. *Юридичний вісник*. 2023. № 6. С. 163–169. <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.19>
5. Бондаренко О.С. Особливості протидії корупції в закладах вищої освіти в умовах політики доброчесності. *Право і Безпека*. 2023. № 2. С. 167–177. <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.15>
6. Висоцька О. Академічна доброчесність як форма соціального контролю: механізми та філософське підґрунтя. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. (Серія: Філософія. Педагогіка)*. 2024. № 2. С. 9–18. <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2024-2-2>
7. Гаврилюк С.М. Формування етичних цінностей, утвердження доброчесності у професійній самореалізації майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина)*. 2024. № 5. С. 118–125. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5\(39\)-118-125](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39)-118-125)
8. Галуцько В.М., Шкута О.О. Доброчесність: важливий напрям протидії корупції в системі МВС. *Юридичний бюлетень*. 2022. Вип. 25. С. 106–115. <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.25.13>
9. Гасюк І.Л., Дарманська І.М. Якість освіти й академічна доброчесність: сутність понять і їх практична реалізація в освітньому просторі України. *Науковий вісник*

Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. 2022. № 1. С. 74–86. <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-1-10>

10. Жаровська І.М., Руданецька О.С. Державно-репрезентаційна та корпоративно-правова природа доброчесності суддів: дискусія про європейські стандарти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 6. С. 862–866. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.144>

11. Камінська Н. Доброчесність: соціально-правовий зміст і значення для сучасних реформ. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 2. С. 32–41. DOI: 10.33270/02232602.32

12. Карабін Т.О., Белов Д.М. Підвищення рівня доброчесності як завдання національно-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 6. С. 968–973. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.163>

13. Колпаков В.К., Курінний Є.В., Шарая А.А. Доброчесність як принцип державної служби: питання нормативного закріплення. *Правові новели*. 2023. № 19. С. 420–426. <https://doi.org/10.32782/ln.2023.19.55>

14. Компанієць В.В. Формування культури доброчесності в суспільстві та бізнес-діяльності (концептуальне осмислення нових світових тенденцій на основі соціокультурної парадигми). *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 86. С. 248–265. <https://doi.org/10.18664/btie.86.310234>

15. Мельниченко О.А. Соціальні норми як інструмент детінізації економіки. *Актуальні проблеми державного управління*. 2003. № 3. С. 172–181.

16. Мельниченко О.А. Теоретичні засади персональної соціальної відповідальності. *Теорія та практика державного управління*. 2012. № 1. С. 12–23.

17. Пархоменко-Куцевіл О.І. Теоретичні засади формування доброчесності в системі оборонного сектору. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2023_10_3 <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.10.1>

18. Рядінська В.О., Гаврилюк Л.В. Правові проблеми визначення критеріїв доброчесності публічних службовців. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. (Серія: Юридичні науки)*. 2023. Т. 34. № 4. С. 134–142. <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.4/20>

19. Шопіна І.М. Формування корпоративної доброчесності як мета кадрового забезпечення управління в органах Національної поліції України. *Правові новели*. 2023. № 20. С. 160–165. <https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.22>

20. Balachandran B., Faff R.W., Mishra S., Shams S. Target firm's integrity culture and M&A performance. *Journal of business finance & accounting*. 2025. Vol. 52. Is. 1. P. 433–471. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12818>

21. Ellis C., Murdoch K. The educational integrity enforcement pyramid: a new framework for challenging and responding to student cheating. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 2024. Vol. 49. Is. 7. P. 924–934. <https://doi.org/10.1080/02602938.2024.2329167>

22. Kumar R., Eaton S.E., Mindzak M., Morrison R. Academic Integrity and Artificial Intelligence: An Overview. *Springer International Handbooks of Education*. 2024. P. 1583–1596. https://doi.org/10.1007/978-3-031-54144-5_153

23. Xin Bao, Baiqing Sun, Meini Han, Qiang Mai, Han Lin. Corporate integrity culture on environmental, social, and governance (ESG) performance. *Corporate social responsibility and environmental management*. 2023. Vol. 31. Is. 2. P. 1399–1417. DOI: 10.1002/csr.2637

References

1. Azarenko T. (2021). Pravovi aspekty vyznachennia poniattia «dobrochesnist» [Legal aspects of the definition of the criteria of integrity]. *Nauka i pravookhorona [Nauka i pravookhorona]*. № 3. S. 39–46. [https://doi.org/10.36486/np.2021.3\(53\)](https://doi.org/10.36486/np.2021.3(53)) [in Ukrainian]

2. Batrachenko I., Batrachenko T., Kovalenko Ye., Ploshynska A. (2023). Dynamika rivnia akademichnoi dobrochesnosti u postindustrialnomu suspilstvi Ukrainy: sotsiopsikhologichnyi

vymir [Dynamics of the level of academic integrity in the post-industrial society of Ukraine: sociopsychological dimension]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. (Serii: Psykholohichni nauky)* [Visnyk of the Lviv University. (Series: Psychological sciences)]. Vyp. 15. S. 9–16. <https://doi.org/10.30970/PS.2023.15.2> [in Ukrainian]

3. Bachiieva L. (2022). Realizatsiia yevropeiskoho dosvidu zabezpechennia etyky ta akademichnoi dobrochesnosti v osvittii ta doslidnytskii diialnosti [Implementation of European experience in ensuring ethics and academic integrity in educational and research activities]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity* [Problems of engineer-pedagogical education]. № 76. S. 93–100. <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2022-76-93-100> [in Ukrainian]

4. Bilous I. (2023). Istoriiia stanovlennia dobrochesnosti yak element pravovoho statusu suddi [The history of the formation of integrity as an element of the legal status of a judge]. *Yurydychnyi visnyk* [Law herald]. № 6. S. 163–169. <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.19> [in Ukrainian]

5. Bondarenko O. (2023). Osoblyvosti protydii koruptsii v zakladdkh vyshshoi osvity v umovakh polityky dobrochesnosti [Specifics of combating corruption at higher education institutions in the context of integrity policy]. *Pravo i bezpeka* [Law and Safety]. № 2. S. 167–177. <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.15> [in Ukrainian]

6. Vysotska O. (2024). Akademichna dobrochesnist yak forma sotsialnoho kontrolyu: mekhanizmy ta filosofske pidhruntia [Academic integrity as a form of social control: mechanisms and philosophical foundations]. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. (Serii: Filosofiiia. Pedahohika)* [Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Philosophy, Pedagogy]. № 2. S. 9–18. <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2024-2-2> [in Ukrainian]

7. Havryliuk S. (2024). Formuvannia etychnykh tsinnosti, utverdzhennia dobrochesnosti u profesiinii samorealizatsii maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Formation of ethical values, assertion of integrity in the professional self-realisation of future specialists in preschool education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Serii: Pedahohika. Psykholohiia. Medytsyna)* [Prospects and innovations of science (Series: Psychology. Pedagogy, Medicine)]. № 5. S. 118–125. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5\(39\)-118-125](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39)-118-125) [in Ukrainian]

8. Halunko V., Shkuta O. (2022). Dobrochesnist: vazhlyvyi napriam protydii koruptsii v systemi MVS [Integrity: an important area of combating corruption in the mia system]. *Yurydychnyi biuletyn* [Law Bulletin]. Vyp. 25. S. 106–115. <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.25.13> [in Ukrainian]

9. Hasiuk I., Darmanska I. (2022). Yakist osvity i akademichna dobrochesnist: sutnist poniat i ikh praktychna realizatsiia v osvittiomu prostori Ukrainy [Quality of education and academic integrity: the essence of concepts and practical implementation in the educational space of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universitetu imeni K.D. Ushynskoho* [Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky]. № 1. S. 74–86. <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-1-10> [in Ukrainian]

10. Zharovska I., Rudanetska O. (2024). Derzhavno-reprezentatsiina ta korporatyvno-pravova pryroda dobrochesnosti suddiv: dyskusiiia pro yevropeiski standarty [The staterrepresentative and corporate-legal nature of the benevolence of judges: a discussion on European standards]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo* [Analytical and Comparative Jurisprudence]. № 6. S. 862–866. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.144> [in Ukrainian]

11. Kaminska N. (2023). Dobrochesnist: sotsialno-pravovyi zmist i znachennia dlia suchasnykh reform [Integrity: social and legal nature and determining significance for modern reforms]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava* [Philosophical and Methodological Problems of Law]. № 2. S. 32–41. DOI: 10.33270/02232602.32 [in Ukrainian]

12. Karabin T., Byelov D. (2024). Pidvyshshennia rivnia dobrochesnosti yak zavdannia natsionalno-patriotichnoho vykhovannia viiskovosluzhbovtiv Zbroinykh Syl Ukrainy [Raising the level of integrity as a task of national-patriotic education of the Armed Forces of Ukraine]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo* [Analytical and Comparative Jurisprudence]. № 6. S. 968–973. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.163> [in Ukrainian]

13. Kolpakov V., Kurinnyi Ye., Sharaia A. (2023). Dobrochesnist yak pryntsyp derzhavnoi sluzhby: pytannia normatyvnoho zakriplennia [[Honesty as a principle of public service: nutrition of regulations](#)]. *Pravovi novely [Legal Novels]*. № 19. S. 420–426. <https://doi.org/10.32782/ln.2023.19.55> [in Ukrainian]
14. Kompaniets V. (2024). Formuvannia kultury dobrochesnisti v suspilstvi ta biznes-diiialnosti (kontseptualne osmyslennia novykh svitovykh tendentsii na osnovi sotsiokulturnoi paradyhmy) [[Forming a culture of integrity in society and business activities \(conceptual understanding of new civil trends on the base of socio-cultural paradigm\)](#)]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti [Bulletin of Transport and Industry Economics]*. № 86. S. 248–265. <https://doi.org/10.18664/btie.86.310234> [in Ukrainian]
15. Melnychenko O. (2003). Sotsialni normy yak instrument detinizatsii ekonomiky [[Social norms as a tool for de-shadowing the economy](#)]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnya [Aktual problems of public administration]*. № 3. S. 172–181. [in Ukrainian]
16. Melnychenko O. (2012). Teoretychni zasady personalnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [[Theoretical principles of personal social responsibility](#)]. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya [Theory and practice of public administration]*. № 1. S. 12–23. [in Ukrainian]
17. Parkhomenko-Kutsevil O. (2023). Teoretychni zasady formuvannia dobrochesnisti v systemi oboronnoho sektoru [[Theoretical principles of benevolence formation in the defense sector system](#)]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok [Public administration: improvement and development]*. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2023_10_3 <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.10.1> [in Ukrainian]
18. Riadinsk V., Havryliuk L. (2023). Pravovi problemy vyznachennia kryteriiv dobrochesnisti publichnykh sluzhbovtsiv [[Legal problems of determining the integrity criteria of public officials](#)]. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho (Serii: Yurydychni nauky) [*Scientific Notes of V.I. Vernadsky Taurida National University (Series: Legal Sciences)*]. T. 34. № 4. S. 134–142. <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.4/20> [in Ukrainian]
19. Shopina I. (2023). Formuvannia korporatyvnoi dobrochesnisti yak meta kadrovoho zabezpechennia upravlinnia v orhanakh Natsionalnoi politsii Ukrainy [[Formation of corporate integrity as a purpose of staffing management in National Police bodies of Ukraine](#)]. *Pravovi novely [Legal Novels]*. № 20. S. 160–165. <https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.22> [in Ukrainian]
20. Balachandran B., Faff R.W., Mishra S., Shams S. (2025). [Target firm's integrity culture and M&A performance](#). *Journal of business finance & accounting*. Vol. 52. Is. 1. P. 433–471. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12818> [In English]
21. Ellis C., Murdoch K. (2024). [The educational integrity enforcement pyramid: a new framework for challenging and responding to student cheating](#). *Assessment & Evaluation in Higher Education*. Vol. 49. Is. 7. P. 924–934. <https://doi.org/10.1080/02602938.2024.2329167> [In English]
22. Kumar R., Eaton S.E., Mindzak M., Morrison R. (2024). [Academic Integrity and Artificial Intelligence: An Overview](#). *Springer International Handbooks of Education*. P. 1583–1596. https://doi.org/10.1007/978-3-031-54144-5_153 [In English]
23. Xin Bao, Baiqing Sun, Meini Han, Qiang Mai, Han Lin. (2023). [Corporate integrity culture on environmental, social, and governance \(ESG\) performance](#). *Corporate social responsibility and environmental management*. Vol. 31. Is. 2. P. 1399–1417. DOI: 10.1002/csr.2637 [In English]